

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

NR. 5 / 6

90. ÅRGANG

18. MARS

1978

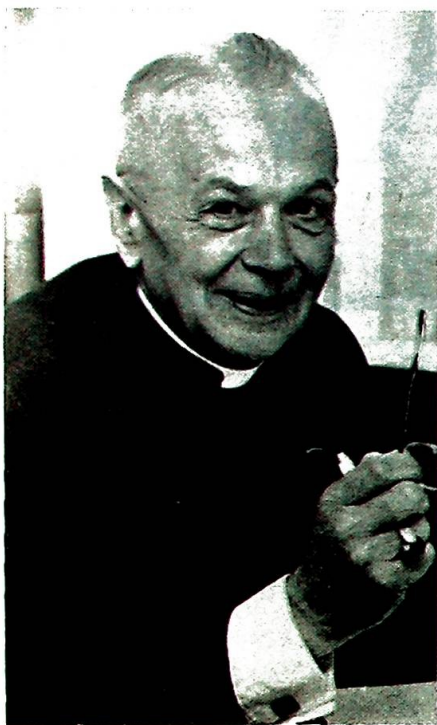
AV INNHOLDET:

GEISTLIGE SIGNATURER	S. 3
INTERVJU MED P. R. HÖLSCHER O.F.M	S. 6
PINCHAS E. LAPIDE OG RABBINEREN FRA NAZARETH	S. 9

NESTE NUMMER KOMMER 15. APRIL 1978

Biskop Johannes Rüth

IN MEMORIAM

Johannes Rüth

Biskop Johannes Rüth, som i 21 år var katolsk biskop for Midt-Norge, døde fredag 17. februar. Biskop Rüth var født 8. september 1899 i Horhausen, Tyskland. Han gikk inn i Picpus-ordenen, og ble presteviet 25 år gammel. Da han kom til Norge i 1952, hadde han et mangesidig virke bak seg, blant annet som redaktør av et katolsk tidsskrift, og som professor i kirkehistorie ved Picpus-ordenens skolestad i Simpelveld, Holland. Han reiste også en tid fra landsby til landsby som folkemisjonær. Dette vekkelsesarbeidet bar han siden preg av som predikant.

Biskop Rüth kom til Norge og Trondheim i 1952. 4. februar året etter ble han utnevnt som apostolisk vikar og biskop for Midt-Norge, som den første katolske biskop etter reformasjonen med sete i Trondheim. Han ble bispeviet i den gamle St. Olavs kirke 12 april samme år. Utnevnelsen av en biskop for Midt-Norge dette år, kan sees i sammenheng med 800-årsjubileet for opprettelsen av erkebispesetet i Nidaros.

Biskop Johannes Rüth var en banebryter i det ekumeniske arbeidet. Helt

Det er med sorg vi har mottatt budskapet om Biskop Rüths bortgang.

Han ble født i Horhausen i Westfalen 8. september 1899 og avla allerede 21 år gammel sine første ordensløfter i Kongregasjonen for Jesu og Marias Hellige Hjerter. Prestevielsen fulgte i juli 1924.

Etter en mangslungen virksomhet som bl. a. sjelesørger, lærer, forfatter og folkemisjonær, kom Pater Rüth i 1952 til Norge.

I 1953 ble han viet til biskop og utnevnt til Mellom-Norges første Apostoliske Vikar, et embede han innehadde til han trakk seg tilbake i 1974. Han tilbragte sine siste leveår i sitt hjemland der han etter et tungt

sykeleie avgikk ved døden 17. februar i år.

Under sin 21 år lange bispegjerning utviste Biskop Rüth stor iver for det nyopprettede Vikariats befestning og videre utbygging. Han var fremragende både som sjelesørger, predikant og — kirkebygger. Som kollega var han alltid trivelig, omgjengelig og hjelpsom.

Jeg lyser fred over hans minne og anbefaler hans sjel til våre troendes forbønn.

Oslo, 25. 2. 1978.

† John W. Gran
Biskop

fra begynnelsen av sitt virke i Norge, fulgte han prinsippene om dialog og åpenhet overfor andre kirkesamfunn som siden ble trukket opp under 2. Vatikankonsil. Hans valgpråk var å forsonne alle i Kristus. Han var en beskjeden og ydmyk mann, som først og fremst var sjelesørger og forkynner. Forkynnelsen av Guds Ord lå ham meget på hjertet, og han var kjent som en god predikant.

Biskop Rüth la vekt på at Kirken også har en oppgave på det sosiale plan. I sitt store arbeid som byggherre for de katolske menigheter i Midt-Norge, sørget han også for å bygge sosiale institusjoner, barnehager i Molde og Kristiansund, sykehjem i Ålesund og Levanger, og i Trondheim lokaler med tanke på undervisning. Han sto som byggherre for de katolske kirkene i alle disse byene.

Gjennom sin foredragsvirksomhet og sitt ekumeniske engasjement, var biskop Rüth kjent langt ut over de katolske menigheter. Han trakk seg tilbake i 1974, og bodde sine siste leveår i Tyskland

H. B.

KORSVEIANDAKT I TV LANGFREDAG

Langfredag sender TV en korsveiandakt bygget over 14 bilder av maleren Liv Benedicte Nielsen.

SEGL FUNNET I DANSKE KLOSTERRUINER

Et Bullesegl med bilde av en pave er funnet i ruinene av det eldste danske Birgittinerinnekløster i Maribo på Lolland. Nationalmuseet mener at seglet tilhører et pavebrev fra 1435. I dette brevet ga pave Eugenius IV søstrene i Maribo tillatelse til å grunnlegge et kloster i Gnadensburg i Bayern. Klosteret i Maribo ble grunnlagt av dronning Margrete I i 1408. (K.N.A.)

OBARAMMERGAU-SPILL UTEN ANTI-SEMITISME

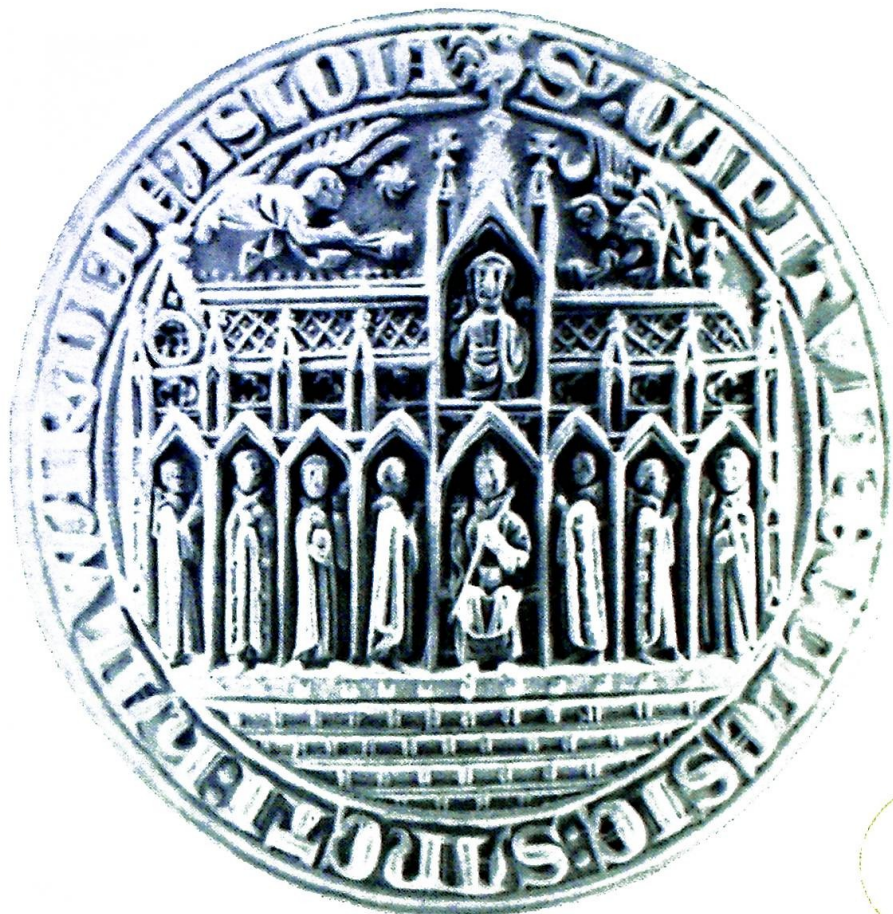
Byrådet i Oberammergau har besluttet å fortsette med den reviderte tekst til spillene, tross resultatet av folkeavstemningen, som viste at byens flertall foretrekker den gamle teksten. Den nye versjonen er renset for deler som enkelte betrakter som antisemittiske. (Se St. Olav nr. 3, 1978.) (K.N.A.)

Geistlige signaturer

I dag har gummistemplene overtatt — også i de biskopelige kansellier. Den flittige skriver dypper ikke lenger sin fjærpenn og tegner sitt faste riss over pergamentsidens flate; intet geistlig segl gir sitt embets avtrykk i den myke voks, og garanterer for det skrevne. — Slike tegn er nå reservert for de sjeldne dokumenter og særlige utmerkelse, eller for de mange varianter av pseudo-diplomer som karkerer middelalderens aktstykker.

For første gang å sitte med et ekte middelalder-dokument foran seg, er som å oppleve at historien bokstavelig blir levende mellom hendene. Det taler mer ved sitt utseende enn ved sitt innhold. Skrift og segl og selve pergamentets organiske substans gjenspeiler embetets hele myndighet og ære. Her besluttes det, forordnes tidløst. Det som er skrevet er skrevet og skal bestå. Nedtegnet er det blitt historie alt ved sitt utspring: — Langt fra de departementale rundskriv og vel-stensilerte sirkulærer som alt fra begynnelsen er forgjengelige, dømt til papirkurv eller arkivmappens skyggefulle underverden.

Hittil er norske geistlige segl fra middelalderen bare blitt delvis og tilfeldig publisert. Nå har Hallvard Trætteberg med sin avhandling *Geistlige segl i Oslo bispedømme ca. 1200—1537* for første gang gitt oss et grundig samleverk som dekker et viktig område. Innenfor Oslo middelalderbispedømme er materialet særlig frodig og variert selv om stilmønsteret gjennomgående er det samme som andre steder i Norge. Ved et lykkelig treff er det også i behold to uskadde seglstamper for kapitlene ved biskopens Hallvard-kirke og kongens
(Forts. side 14)

Oslo domkapitels storsegl fra ca. 1290.

REDAKSJONELT:

Redaksjonen

1. mars sluttet Marianne Gunnarsjaa i St. Olavs redaksjon for å tiltre en ny stilling. Med sin interesse for kvinnens situasjon, for forholdet mellom jøder og kristne, for barn, og for Italia, har hun vært med på å gi bladet sitt preg. Hvis bladet er pent å se på, er det også delvis takket være Marianne Gunnarsjaa. St Olavs redaksjon takker henne hjerteligst for samarbeidet.

Ella McGeorge er nytt medlem av redaksjonen fra 1. mars.

Enkelte ønsker at «St. Olav» skulle være mindre Oslo-preget. Situasjonen er imidlertid den, at for redaksjonsmedlemmene er arbeidet med St. Olav i høy grad en bi-stilling. Vi har andre forpliktelser og liten anledning til å streife om i landet for å sanke lokal-nytt. Derfor er vi meget takknemlige når leserne skriver og forteller om begivenheter eller tiltak på sitt hjemsted, eller sender presse-klipp. Dette gjelder også nyheter fra landet nord for Oslo Katolske Bispedømme.

LITURGISK KALENDER

MARS:

19. **Palmesøndag.** Jesaja 50, 4—7. Phil. 2, 6—11. Matteus 26, 14—27, 66 eller Matteus 27, 11—54.
20. Ferial. Jesaja 42, 1—7. Joh. 12, 1—11.
21. Ferial. Jesaja 49, 1—6. Joh. 13, 21—33. 36—38.
22. Ferial. Jesaja 50, 4—9 a. Matteus 26, 14—25.
23. **Skjærtorsdag.** Til Oljevigselmessen (feires i O.K.B. tirsdag) Jesaja 61, 1—3 a. 6 a. 8 b—9. Joh. Ap. 1, 5—8. Lukas 4, 16—21. Til aftenmessen: 2. Mosebok 12, 1—8. 11—14. 1 Kor. 11, 23—26. Joh. 3, 1—15.
24. **Langfredag.** Jesaja 52, 13—53, 12 Hebreer. 4, 14—16; 5, 7—9. Joh. 18, 1—19, 42.
26. **Påskevigilien.** Man velger tre G.T.-lesninger fra følgende liste. Lesningen fra 2. Mosebok må ikke utelates:
1. 1. Mosebok 1, 1—2, 2.
  2. 1. Mosebok 22, 1—18.
  3. 2. Mosebok 14, 15—15, 1.
  4. Jesaja 54, 5—14.
  5. Jesaja 55, 1—11.
  6. Baruk 3, 9—15. 32—4, 4.
  7. Ezechiel 36, 16—17 a, 18—28.
  8. Rom 6, 3—11.
  9. Matteus 28, 1—10.
- Påskedag.** Ap. gj. 10, 34 a. 37—43. Kol. 3, 1—4 eller 1 Kor 5, 6 b—8. Johannes 20, 1—9.
27. 2. Påskedag. Ap. gj. 2, 14, 22—32. Matteus 28, 8—15.
28. Ferial. Ap. gj. 2, 36—41. Joh. 20, 11—18.
29. Ferial. Ap. gj. 3, 1—10. Lukas 24, 13—35.
30. Ferial. Ap. gj. 3, 11—26. Lukas 24, 35—48.
31. Ferial. Ap. gj. 4, 1—12. Joh. 21, 1—14.

APRIL:

1. Ferial. Ap. gj. 4, 13—21. Markus 16, 9—15.
2. **påskesøndag.** Ap. gj. 2, 42—47. 1. Peter 1, 3—9. Joh. 20, 19—31.
3. **Herrens bebudelse.** Jesaja 7, 10—14. Hebr. 10, 4—10. Lukas 1, 26—38.
4. Ferial eller Sankt Isidor., Ap. gj. 4, 32—37. Joh. 3, 7—15.
5. Ferial eller Sankt Vincent Ferrier. Ap. gj. 5, 17—26. Joh. 3, 16—21.
6. Ferial. Ap. gj. 5, 27—33. Joh. 3, 31—36.
7. Ferial. Johannes Baptista de la Salle. Ap. gj. 5, 34—42. Joh. 6, 1—15.
8. Ferial. Ap. gj. 6, 1—7. Joh. 6, 16—21.
9. **3. påskesøndag.** Ap. gj. 2, 14. 22—28. 1 Peter 1, 17—21. Joh. 24, 13—35.
10. Ferial. Ap. gj. 6, 8—15. Joh. 6, 22—29.
11. Ferial. eller Stanislas, biskop. Ap. gj. 7, 51—59. Joh. 6, 30—35.
12. Ferial. Ap. gj. 8, 1—8. Joh. 6, 35—40.
13. Ferial eller Martin I, pave. Ap. gj. 8, 26—40. Joh. 6, 44—52.
14. Ferial. Ap. gj. 9, 1—20. Joh. 6, 53—60.
15. Ferial. Ap. gj. 9, 31—42. Joh. 6. 61—70.
16. **4. påskesøndag.** Ap. gj. 2, 14 a—36—41. 1 Peter 2, 20 b—25. Joh. 10, 1—10.
17. Ferial. Ap. gj. 11, 1—18. Joh. 10, 11—18.
18. Ferial. Ap. gj. 11, 19—26. Joh. 10, 22—30.

Påskeaften har en egen atmosfære, ikke lik noen annen dag. Det er sorgens dag, når det forferdelige er fullbyrdet, men også hvilens dag etter den voldsomme anspenningen. Man kan forsøke å stanse her i meditasjon, være nær dem, for hvem Gud virkelig er død, de som lever etter langfredagen — men ikke dagen før påskedagen. For oss kristne lyser jo allerede noe av påskedagsskimret over denne dagen — den aller *stilleste* i hele den Stille uke.

Jeg bruker formiddagen til å gå gjennom Mea Shearim, de fromme jøders bydel, på sabbaten avsperrert for biltrafikk, men ikke for vandrende fremmede. Fra de tallrike synagogene ut til gaten lyder sang — i mine ører ikke vakker, men hjertelig. Hovedgaten og kvarterene omkring gir et veletablert inntrykk, men ettersom jeg kommer lengere inn ser jeg de typiske tegn på fattigdom: Vask som henger tversover smugene, skilt om velgjørenhet, f. eks. «hjelp til rumenske jøder», «gratis måltider». Overalt helgkledde mennesker fredfullt promenerende, menn med pelskantede hatter og bønneshjal, lekende barn. Jiddisch tales blandet med hebraisk. En ghetto, men en slags paradishetto, kan man tenke seg, for de som «er kommet fra den store bedrøvelsen».

Jeg kjenner en stor lykke over å se dette folk, etter totusen års hjemløshet, forfølgelse og utrydningsforsøk, endelig i sitt eget land, der det kan leve etter sin egenart. Men er det mulig noensinde å glemme trykket utenfra, den stadige truselen om krig. Tydeligvis lærer man å leve med det, og overser det for å leve i nuet. Er ikke det forøvrig i bunn og grunn selve mennesketilværelsens vilkår — ikke minst i vår tid?

— Klokken ni om kvelden går jeg til St. Annas kirke, en vakker helligdom bygget i pen romansk stil av korsridderne, like innenfor Løveporten (Stefanusporten). Den ble skadet under krigen, men har gjennomgått en eksemplarisk restaurering. De hvite fedre har her et melkitisk (gresk-katolsk) presteseminar.

GUNNEL VALLQUIST:

PÅSKEAFTEN — SABBAT I JERUSALEM

Gudstjenesten begynner i mørket, som gjennombrytes av skinnet fra påskelyset — Kristi lys — og på kort tid har hver og en et tent lys i hånden. Kirkerommet er usedvanlig vakker, opplyst kun av disse lysflammer. De hvite hvelvene, totalt rene, frie for all utsmykning. Når det elektriske lyset tennes — ved Gloria — ser jeg at kirken kun har indirekte belysning, ikke en eneste lampe eller krone.

Når prekenen begynner stikker jeg av for å gå til de russiske nonners påskenafttfiring — og kommer i siste øyeblikk for å få en sitteplass; her er mange fler enn i går.

Etter mange lesninger og hymner løfter man opp alterduken som forestiller Kristi gravlegning og bærer den høytidelig inn — innenfor ikonostasen — i det aller helligste, dit bare prestene går. Så fortsetter påskevigilien. Lys deles ut til alle i kirken; den enorme lysekronen tennes, en liten nonne klatrer opp tre-fire meter og gir flamme til alle lysene ett etter ett. Foran ikonostasens midtport står abbedissen dypt hensunken i betraktning; hun holder en ikon som forestiller Jesu oppstandelse.

En prosesjon tar form: foran bæres kors og lys og ikoner, diakonen bærer røkelseskar og presten evangelieboken. Alle følger med, med tente lys i hendene; man går ut i natten og vandrer syngende tre ganger rundt kirken. Tempoet er temmelig raskt tatt i betraktning celebrantenes alder; vi nesten løper.

Atter inne i kirken synger presten tre ganger: «Kristus er oppstanden fra de døde; gjennom sin død har han beseiret døden, og dem som ligger i graven har han gitt liv.» Alle svarer, ordene gjentas og gjentas, på russisk og på gresk. Og mens koret siden synger, løper den hundreårige presten rundt, rundt med sitt *rosenduf-*

tende røkelseskar og roper ufortrødent: «Kristus er oppstanden» og alle svarer med kraft og entusiasme: «Han er sannelig oppstanden!» Det er virkelig en jubelens gudstjeneste — jeg tror knapt noen annen liturgi kan nå denne grad av salighet og glede. Det hele er også meget kjærlighetsfullt. Som når presten stiller seg opp midt i kirken og vinker til seg folket, og alle går frem og kysser korset og ham (på utvalgte steder, avhengig av hvem man er), og alle søstrene etter å ha hilset presten stiller seg på rad og kysser alle (man kysser hver og en tre ganger). Og man blir ikke lei av å si til hver og en «Kristus

er oppstanden» og høre svaret «Han er sannelig oppstanden!»

Før selve liturgien (messen, som vi sier i vest) går jeg, utmattet av tretthet. Klokken er to. Men de fromme ortodokse regner ikke med noen søvn en natt som denne. Når gudstjenesten er slutt ved morgengry samles de til et gledesmåltid. — Natten er usannsynlig vakker, med halvmånen hengende over kirkens svakt belyste, gylne kupler. Min siste natt i Jerusalem. Inne i meg hører jeg ekko av sangen — ikke bare melodiene, men også ordene er gjennomtrengt av påskejubelen: Nå er alt oppfylt av lys: himmelen, jorden og dødsriket, måtte alle skapninger feire Kristi oppstandelse, han som er vår styrke. I går var jeg i graven med deg, o Kristus, i dag våkner jeg med deg, den Oppstandne; i går var jeg korsfestet med deg: du min Frelser, la meg få del i din herlighet i ditt rike!»

Familiemessen er den beste form.

«Som barn var jeg redd for de voksne»

Ronald Hölscher O.F.M.
i samtale med Arne Fjeld

— Når jeg forteller skoleklasser om Kirken, sier jeg at de tre knutene på beltet som franciskanerne har om livet symboliserer de tre ordensløftene, fattigdom, lydighet og kyskheter. Så sier jeg at jeg har fått hundrefold igjen. Hadde jeg familie ville jeg hatt kanskje 5 barn. Nå kjenner jeg 500-600.

Barna spør også: er du fattig? Vi har ute-do hjemme, og her hos deg i St. Hallvard er det 10 toiletter!

— Hvor kommer du i kontakt med alle barna?

— På St. Sunniva skole, på intensivundervisningen, på leirer og på week-ends på Mariaholm for 6. og 7. klasse, på speider'n, i Mariahuset, og

så er det en gjeng fra Enerhaugen som spiller bordtennis i kjelleren i Sankt Hallvard.

— Du er særlig begavet for kontakt med barn?

— Det vet jeg ikke, men jeg føler meg vel når jeg er sammen med barn. Høytidelige mennesker gjør meg taus og beklemt. Men barn er spontane, og jeg føler meg vel med dem. Som barn var jeg redd de voksne. Nå forsøker jeg å gi barn trygghet når jeg er sammen med dem. Det lykkes meg visst også. Jeg husker en gang jeg hørte et sigøynerbarn si noe til sine foreldre på sitt eget sprog. Jeg spurte hva han hadde sagt. Foreldrene oversatte: «Den pateren snakker med sitt hjerte.» Jeg skulle ønske det var sant.

— Klarer du å oppdra barn til tro?

— Vi arbeider ikke forgjeves. Barn og unge har en utpreget sans for det hellige. Speiderne kan slåss helt til messen begynner, så står de konsentrert i tre kvarter. Det er aldri noe tull under messen. Det samme er tilfelle på Mariaholm. Barna slåss og bråker, men det er aldri noe uro i kapellet. Våre barn er ikke helgener, men de har fått en annen holdning overfor Gud enn de fleste andre.

— Festner «barnelærdommen» seg?

— Ikke i detalj. Men en åpenhet for det hellige forblir.

— Men det kommer kriser i tenårene?

— Alle barn og unge kommer til et punkt når de selv må ta standpunkt, når de må «konvertere». Kanskje ikke minst konvertitters barn må få lov til selv å oppdage troen.

BARNES SKRIFTEMÅL

— Synes du barn skal gå til skrifte før de går til 1. kommunion?

— Personlig har jeg gode erfaringer med det. Jeg synes det er naturlig at barn går til skrifte to-tre ganger i året. Hvis de ikke skal gå til skrifte før 1. kommunion, når skal de da begynne? I Holland er dette ikke praksis mer, og resultatet er at barn ikke lenger går til skrifte. De fleste barn vet godt forskjell på godt

og ondt. Noen barn er engstelige for skriftemålet. De kan vente. Jeg hører ikke barns skriftemål i en mørk skriftestol, men i et lyst rom. Barna må snakke til presten som til en god venn.

Det beste ville være om foreldrene kom med når barna skal skrifte. Jeg synes det er fariseisk å oppdra barn til en praksis som de ikke ser i sin egen familie.

I det hele tatt er foreldrenes uttrykk for sin tro av største betydning. Ved dåpen tegner foreldrene korsets tegn på barnets panne. Jeg sier til foreldrene at de må gjøre det samme hver kveld når barnet skal sove.

SLÅR I BORDET

— Du ble 50 år i år. Hvor lenge har du vært i Norge?

— 20 år, og 30 år i Franciskanerordenen.

— Liker du å være prest?

— Jeg har aldri angret på at jeg ble prest.

— Har folk store forventninger?

— De sparer oss ikke. De stiller veldig krav.

— Franciskanerne skal være så glade. Klarer du å leve opp til det?

Den franciskanske spiritualitet passer meg bra. Frans selv var enda mindre bundet av faste former enn vi.

Også vi skal være frie til å gå ut til folk. Men i barnarbeidet er Don Bosco min inspirator. Jeg forteller barna om ham.

— Hva gjør du når du blir sint?

— Da slår jeg i bordet. Barn sier at det er fryktelig, for det kommer så uventet. Men det er av og til nødvendig å vise at man er sint, og det går fort over. Barn ønsker å vite hvor grensen går. Ellers hjelper det med humoristisk sans, for jeg må tåle mye. Barn er så spontane. De «umulige» får jeg ofte best kontakt med. De veldig fromme barn klarer seg selv, men de rampete er en utfordring. Jeg forsøker å gi dem også en trygghet, og så snakker de til meg som en kamerat. De mister ikke respekten av den grunn.

Mens vi snakker om «de rampete», har jeg lyst til å si en ting til foreldrene: bli ikke fortvilet om dere oppdager at barna småstjeler. Det er blitt del av barnas mentalitet. Det er det samme på skolen. De må låse skolevesken og passe sykkelene for hverandre. Jeg vet ikke hva det kommer av. Er det fordi alt skal være så spennende nå? Er det fordi barn har sånt stort pengeforbruk? Hvis foreldrene snakker til dem om det, sier de «Vær ikke så gammeldags, alle nasker jo!»

Jeg snakker ofte med barna om

Pater Hölscher

dette problemet — og da ser de selv at de gjør samfunnet umenneskelig på denne måten. Foreldrene må ta det med fatning. Som regel er dette en periode som glir over.

MUHAMMEDANERE

— Hvordan godtas flyktningebarna som nettopp er kommet? Er barn rasister, som det påstås?

— Vi katolikker er kanskje mer vant enn de fleste til å omgås folk fra fremmede land. Det beste eksempel på hvordan fremmede barn godtas, har jeg fra speidertroppen. Vi ble bedt om å ta inn to pakistanske og en marokkansk gutt, som er muhammedanere. Det går helt fint. Hvis gutter er greie, blir de akseptert. Hvis de er umulige, blir de det ikke. Det gjelder både norskfødte og andre.

Når det gjelder de vietnamesiske barna er det ennå en sprog-barriere. For tiden får de ingen religions-undervisning. Vi håpet det skulle komme en vietnamesisk ordenssøster som kateket. Men barna er med på Marieholm, og trekkes langsomt inn i de unges miljø.

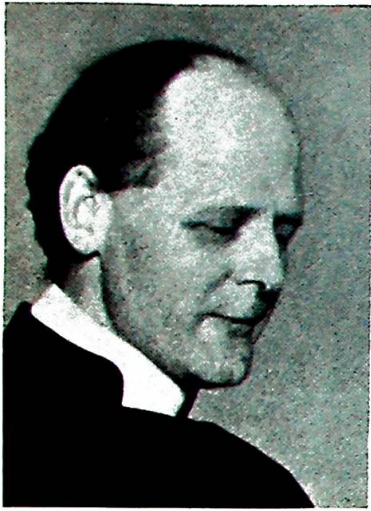
Flyktningerådet sier at det er en veldig fordel for vietnameserne at de finner sin egen kirke her. Muhammedanerne står på bar bakke i sammenligning.

LITURGI FOR BARN

— Jeg synes synd på barn under en vanlig høymesse. Jeg skulle ønske

(Forts. side 14)

STUDENT I ROMA I 1921

I anledning Monsignore Arne Sunds 80-årsdag 29. januar ble han intervjuet av Ingvar Molaug i Stavanger Aftenblad. St. Olav gjengir siste del av intervjuet i utdrag.

gjærne ble fremført i rivende hast, med den uvante, melodiose italienske uttale av latinen.

Jeg kom da ogs a til å bli satt grundig på plass under den første forelesning jeg var med til. Profesoren var vant med å foreta stikkprøver for å forvisse seg om studentene hadde forstått ham. Plutselig pekte han på meg og rettet et spørsmål som jeg ikke forsto et ord av. Jeg var helt stum. Han stirret på meg en ørliten stund. Så kom det med patetisk-dramatisk gestus: «Sedias». Det betyr: «Sett deg». Etter hvert

gikk det imidlertid bedre både med latinen og italiensken.

Studentene hadde ingen lomme penger. De midler vi monne ha da vi kom til kollegiet ble avlevert til en Padre Assistente, og hos ham kunne vi få kjøpt toalettsaker, skrivesaker, frimerker etc. Beløpet ble bokført og dekket av v r konto.

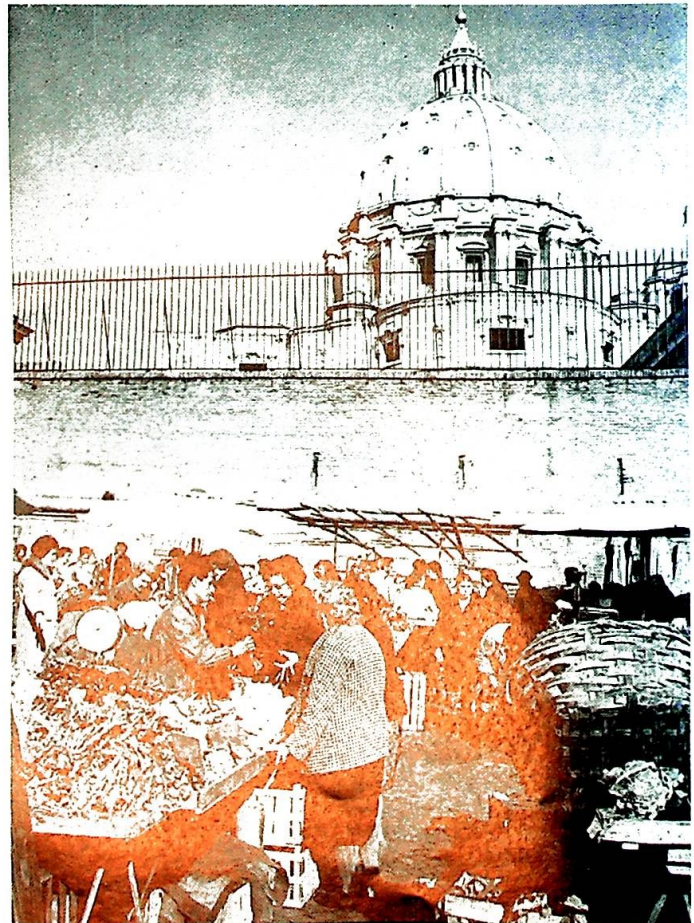
Når siste forelesning var slutt om ettermiddagen marsjerte hver gruppe — vi gikk to og to sammen i en rekke — til forskjellige kirker. Vi skiftet plass i rekken hver uke etter en oppsatt liste, og dermed fikk vi mulighet for avveksling i konversasjonen og

I august 1921 fikk jeg vite at jeg var sikret plass som preste-student ved Det pavelige Urbans Collegium i Roma. Jeg dro dit ut på høsten. Møtet med Roma overveldet meg, og det samme gjorde kollegiet. Det var grunnlagt av pave Urban VIII i 1627, og dets bygning var et enormt fyrstepalass som dekket et helt kvartal like ved Piazza Spagna — den spanske plass.

Kollegiet var delt opp i ni studentgrupper som hver hadde egne leiligheter — små soverom for hver enkelt og en stor felles lesesal for hjemme-studier. Ellers kunne man arbeide i kollegiets berømte bibliotek som disponerte to kjempesaler.

Hver gruppe talte 20 studenter, og i min var det bare fire europeere. De andre var fra Austalia, Japan, Indokina, Libanon og Britisk Guyana. I refectoriet hvor vi hadde v re måltider, var det samlet 200 studenter som talte 35—40 forskjellige tunge-mål. Riktignok skulle det helst tales italiensk i spisesalen — det var for øvelsens skyld — men enkelte østasiater måtte hjelpe seg med latin — og hvilken latin!

I de to første årene måtte jeg studere filosofi f r jeg i de følgende fire år kunne gå i gang med teologien. Alle lærebøker var på latin, og det samme var forelesningene. Jeg kom godt en måned etter at semesteret var begynt, så jeg hadde atskillig å ta igjen. Riktignok hadde jeg tatt latin-artium, men det forslo ikke når jeg skulle referere forelesningene, som

rikere utbytte av samkvemmet med studenter av høyst forskjellig kulturell bakgrunn.

I de fire sommermånedene hvor varmen i Roma nesten ikke er til å holde ut, flyttet hele kollegiet opp til institusjonens store landeiendom som ligger i naboskapet til den pavelege sommer-residens i Castel Gandolfo. Her bodde vi i en stor villa. Hver student hadde sitt eget rom, og dessuten var det flere dagligrom, konsertsal og foredragssal, foruten egen kirke. Den store parken var omgitt av en høy mur, og her var det bl. a. fotball- og håndballbaner, tennis- og bocciabaner.

Dagsordenen var her oppe en blanding av studiekurser og ferie- og friluftsliv. Vi tok ofte turer til steder i omegnen, bl. a. til Nemisjøen som i antikken ble kalt «Dianas Speil». Eller vi tok til Tukulum, der vi nøy vår medbrakte lunsj i den keiserlige losje i Neros store amfiteater. Vi hadde også turer til de kjente badebyer Anzio og Netuno. Riktignok kunne vi ikke bade — det ville ikke være i overensstemmelse med den tids strenge bestemmelser for klerikal atferd. Men til gjengjeld seilte vi av hjertens lyst. Tur til det store benediktinerklostret Monte Cassino hørte også med.

Det var hyggelig når det kom besøk fra Norge. I mars 1925 kom således Sigrid Undset og hennes 12-årige sønn på besøk i kollegiet. Lite ante jeg den gang at jeg seks år senere skulle bli sokneprest i St. Torfinns menighet på Hamar og dermed kunne regne Sigrid Undset på Bjerkebak i Fåberg som et av mine soknebarn — hun var for øvrig menighetens største velgjører.

Folkehøyskolestyrer Lars Eskeland fra Voss besøkte også kollegiet i 1925. Han var for øvrig til stede da jeg 20. desember det året ble prestevigslet.

Nå er årene etter hvert blitt mange for meg. Men når jeg tenker tilbake på mitt liv, blir jeg fylt av takknemlighet. Jeg har hatt så meget

AAGE HAUKEN, O.P.:

Pinchas E. Lapide og Rabbineren fra Nazareth

Pinchas E. Lapide ble kjent for det norske folk gjennom et TV-intervju i fjor vår. I mars ventes han igjen til Norge. Han bøker blir nå oversatt både til dansk og norsk. Grunnen til at Lapide har vakt oppmerksomhet langt utenfor sitt hjemland (Israel) er at han som jøde har engasjert seg i økumenisk debatt med kristne. Flere av hans bøker har overrasket både jøder og kristne, som f. eks. «Three Popes and the Jews» hvor han søker å frikjenne Pius XII for mange av anklagene mot ham i forbindelse med jødespørsmålet under siste verdenskrig. Lapide har skrevet et utall av bøker om vidt forskjellige emner vedrørende forholdet jøder-kristne. Hans bakgrunn er sprog og litteratur, altså ikke teologi, og har undervist ved BAR ILAN-Universitetet nær Tel-Aviv (et jødisk religiøst universitet). Dessuten har han virket som diplomat.

I sin bok «Der Rabbi von Nazaret» gir dr. Lapide oss sitt syn på den historiske Jesus. Boken er altså avgjørende for en forståelse av forfatterens stilling i dialogen mellom jøder og kristne. I sin interesse for Jesus av Nazaret står dr. Lapide på ingen måte alene. Stadig nye bøker om emnet utkommer i dagens Israel, og i den jødiske verden forøvrig. La det være sagt med én gang: dr. Lapide's bok om «Rabbineren fra Nazaret» (som forhåpentlig snart vil

glede, og den har vært ufortjent. Størst av alt har det likevel vært å være kalt til den Høyestes tjeneste, der ydmykhet i kjærlighetens ånd er vilkåret for overnaturlig nåde, sier monsignore Arne Sund.

foreligge i norsk oversettelse) er ikke et bidrag til den internasjonale bibelforskning, men et bidrag til dialogen mellom jøder og kristne i dag. Deri ligger dens betydning for oss. Kristne av alle konfesjoner bør lese boken da den kan lære oss meget om det jødiske standpunkt. Særlig vil jeg si at dette gjelder kristne i Norge hvor vi av geografiske og historiske grunner sjelden har anledning til å høre den jødiske part tale for seg selv. Jesus var jo jøde, og dr. Lapide nøler ikke med å hevde at Jesus av Nazaret fremdeles hører det jødiske folk til. Og vi må skynde oss med å tilføye at hvis Jesus selv er felles eie for jøder og kristne da ser det langt lysere ut for en tilnærming mellom de to.

Bokens under-tittel — 'Forvandlingen av det jødiske Jesusbilledet' — antyder med én gang at denne situasjonen er forholdsvis ny. La oss se på hva den innebærer for kristne først og så for jøder. Boken faller naturlig i to deler: Den historiske Jesus — Det jødiske syn på ham fra det første til det tyvende århundre.

I.

FORVANDLINGEN AV DET JØDISKE JESUSBILLEDET: FRA JESUS TIL PAULUS

Dr. Lapide behandler først *Messias-skikkelsen* i tiden før og etter Rabbineren fra Nazaret. Han plasserer Jesus i en sammenheng av politiske opprørere fra Judas Makkabeus til Bar Kosiba. Fra denne perioden nevner han hele 10 messianske skikkelser, hvorav noen er kjent for oss fra det Nye Testamentet (Theudas og Judas fra Galilea, ApGj. 5:36).

(forts. neste side)

Denne linjen forlenger han med ti andre navn fra det annet til vårt eget århundre. For dr. Lapide er Rabbieren fra Nazaret en *zeilot*, en opprører mot okkupasjonsmakten som døde som offer for den samme makten. Han finner støtte for sin tolkning i de mange Jesus-ord om krig og sverd, Jesu inntog i Jerusalem, selve anklagen som sto skrevet over hans hode på korset, osv. På denne måten passer Jesus helt inn i den populære forventningen av en konge-Messias, lik David, som skulle befri Israel fra undertrykkere og opprette et fredens rike. Nå er selvfølgelig dr. Lapide klar over at dette bildet er ensidig. Hva med alle de Jesus-ord som tyder på at Jesus var pasifist? Hva med alle de ord som taler om et rike som ikke er av denne verden, en annen type herredømme enn verdens (f. eks. ved å tjene og lide)? Motsigelsen er kun tilsynelatende: «Jesus skiftet taktikk». Mellom bergprekenen og palmesøndag er Jesus gått over fra å være forkynner av en slags kvietisme til en fullblods revolusjonær. (side 35).

Siden dr. Lapide ikke skriver for seksegetisk publikum gir han ingen metodologisk hjelp til å forstå hvorledes han orienterer seg i den jungel som evangeliene er så snart man vil benytte dem til å danne seg et bilde av den historiske Jesus. Hva han anser for å være ekte Jesus-ord ('ipsissima verba') og hva som er evangelistenes egne refleksjoner er ikke på noen måte systematisk begrunnet — i hvert fall ikke i denne boken. Følgelig kan vi ikke gå i detalj når det gjelder å prøve hans Jesusbilledes historiske troverdighet, men et par sider bør nevnes. Det *Messias-begrep* han legger til grunn er på samme tid meget snevert og vidt. Det er så omfattende at det rommer jødiske stats-overhoder som makkabeerne og Bar Kosiba like gjerne som sporadiske opprørere som gjerne er omtalt kun én gang i våre kilder. Dette er en svakhet som gjør bildet ensidig. Det kan umulig ha vært nok å ha gjort et opprørsforsøk for å bli kandidat til

Messias-tittelen, man må jo i tillegg ha hatt ett visst hell med seg siden det jo var virkningene av Messias' nærvær, den messianske gullalder, som til syvende og sist var kriteriet. Bør man ikke sjelne mellom svermere og seriøse kandidater? Bar Kosiba ble anerkjent som Messias av tidens ledende rabbiner, Rabbi Akiba, mens Judas og Theudas går inn i historien som typiske representanter for politisk bløff (ifølge Rabbi Gamaliel i Apostelgjerningene). De ulike typer forventninger om hvorledes Messias skulle være er heller ikke omtalt av dr. Lapide. Vi finner foruten den politiske konge-Messias også en prest-Messias, en skjult og åpenbart Messias (Tryfon), en profet-Messias, en lidende og drept Messias (basert på Sak.: 10—12), osv. I det Nye Testamentet spiller noen av disse en langt større rolle enn den frelsespolitiske Messias. Dr. Lapide er kun interessert i den politiske Messias, for ham er Jesus kun frelsespolitiker. Han diskuterer ikke seriøst tittelen 'Jødernes konge' og dens implikasjoner for forståelsen av hele domsprosessen mot Jesus. Det juridiske mysterium som denne 'rettsaken' var, hvis det da var en 'sak' i det hele tatt, går ikke dr. Lapide inn på. Han oppsummerer sitt historiske Jesusbilde med å sitere S. G. F. Brandon, som i England har vært den fremste vitenskapelige talsmann for Jesus-zeilot tankegangen, uten et ord om den vidløftige og nokså

Ortodokse jøder som studerer skrifter.

avgjørende debatt som fulgte Brandon's bøker. Som tidligere nevnt: dr. Lapide skriver ikke for et spesialisert publikum, men for kristne og jøder generelt. Likevel kunne han godt ha imøtekommet den ny-testamentlige forskning utførligere i så avgjørende spørsmål, da det er tydelig at dette er en vitenskapsgren han kjenner til.

Etter å ha etablert sitt Jesusbilde går han over til å beskrive den *forvandling* som dette undergikk i tiden mellom Jesus og evangelistene. Det springende punkt her er *Paulus* (fra Tarsos). Han har egentlig skylden for at Rabbieren og politikeren Jeschua er blitt en frelses-gud på linje med hellenistiske mysteriereligioners frelsesskikkelser. Dette er jo ingen ny idé, hverken blant jøder eller kristne. Liberale protestantiske forskere har hevdet dette syn i tidligere tider, og det er blitt det jødiske argument par excellence. Paulus sto i sterk kontrast til de jødekristne grupper i Palestina og ble beskyldt for å forkynne et 'nytt evangelium', en 'ny lære'. Paulus vant og jødene tapte hva kristendommen angår. Rabbieren fra Nazaret er forblitt en religiøs frelser for mystikere. Det er umulig å imøtegå denne lese-måten av urkirkens teologi-historie her. Man kan kun minne seg selv om det faktum at den kolossale krangel som en gang fant sted i Jerusalem mellom Paulus og de lovlidige kristne (ApGj. kap. 15) førte til at kristendommen opphørte å være en rent jødisk fraksjon og ble en universell religion. Lukas som beskriver dette, er helt klar over episodens konsekvenser. Når vi så kommer til evangelistene er de representanter for et syn som forener både Jesus og Paulus. Synoptikerne (Markus, Matteus, Lukas) har kjennskap til den 'historiske Jesus', men forkynner ham som frelser etter det paulinske skjema. 'Evangelium' vitner selv om dette. Hva den fjerde evangelist angår, Johannes, er han bare mystisk og anti-jødisk og behandles kun avvisende.

Jeg må innrømme at det er interessant lesning dr. Lapide byr oss, men hans Jesus og hans Paulus blir heller 'bleke' skikkelser. Det forekommer

meg komplett ubegripelig hvordan en religion som er basert på en misforståelse eller feiltolkning kan oppvise den levedyktighet som den kristne Kirke vitner om, hvis den hviler på et så svakt fundament. Særlig er det underlig fordi de andre religioner som har inspirert denne versjonen av Jesus selv forlenget er gått i glemmeboken, unntatt hos forskere.

Det kapitel i dr. Lapide's bok som beskriver Jesu forhold til loven, 'Torah' er meget fascinerende. Her føres vi inn i det levende miljø av rabbinere og deres mange tolkninger av 'Moses' som fantes før jødedommen ble normert etter fariseisk mønster i årtiene etter Jerusalems fall (år 70). På Jesu tid var nemlig jødedommen ikke normert, et fast og enkelt system, men omfattet en stor variasjon av skoler og retninger. Jesus passer godt inn her. Dr. Lapide beskriver ham som en disippel av Hillel's liberale skole, med unntaksvise spor av Shammai's strengere lære. Her har dr. Lapide den fordel overfor det meste av kristne bibelforskere at han har en naturlig og lett adgang til det rabbiniske materialet, Her har vi ennå meget å lære. Hvis forfatteren hadde fulgt denne linjen lenger, enn si gjort den til sitt utgangspunkt, ville vi sikkert komme den historiske Jesus nærmere. Dette er nylig blitt gjort av en stor jødisk historiker, Geza Vermes, i hans bok «Jesus the Jew». Den anbefales alle å lese som et viktig korrektiv til det bildet dr. Lapide gir.

Skulle jeg gjøre et forsøk på å antyde en alternativ måte å se Jesus' forhold til Loven og sin samtid på, måtte det bli ved å påpeke at han undergraver hele det jødiske samfunns strukturer slik det fantes på hans tid. En som spiste med syndere, (alle dem som var satt utenfor Israel av Moselovens mange skillemurer) brøt ned disse skillemurene på en så konkret måte at hele systemet ble rokket. En slik person ville straks bli uhyre farlig i de religiøse autoritetenes øyne — og måtte derfor bort. Jesus av Nazaret er så avgjort revolusjonær, men det var ikke en revolusjon vepnet med sverd, men med

Rabbineren fra Nazareth.

kjærlighet og likestilling for alle mennesker i religiøs forstand, innbefattet de sosiale og politiske konsekvenser dette måtte ha. I så henseende har Paulus vært tro i tolkningen av sin Herre og mester.

II.

FORVANDLINGEN AV DET JØDISKE JESUSBILLEDET: FRA 'TOLDOT JESCHU' TIL PINCHAS E. LAPIDE.

Siste halvdel av boken om Rabbineren fra Nazaret er en sammenhengende fremstilling av Jesus i jødisk litteratur. Det første som understrekes er den sterkt polemiske og altså tendesiøse ånd som preger det tradisjonelle Jesusbilledet. Galileeren er en uekte sønn av Maria og en romersk soldat, han er den store gudsbepotter og forræder, en ny Bileam, osv. Dette bildet er et *dys*-angelium (dårlig budskap). Lapide påstår at i

de tidlige rabbiniske skriftene er billedet langt 'mildere', men blir etter hvert mer og mer polemisk. Det er denne polemiske tradisjon dr. Lapide nå har et oppgjør med når han søker tilbake til et grunnlag for den historiske Jesus, som vi har sett i det foregående. Oversikten er imponerende og antyder at atskillig er i ferd med å skje innen jødernes rekke når det gjelder å gjenoppdage Jesus av Nazaret som jøde. Vi er ikke akkurat i stand til å hilse 'velkommen etter' da kristen forskning ennå er langt fra å forstå han jødiskhet. Dette er en utvikling vi absolutt bør følge med i, for vår egen skyld. For egen regning vil jeg gjerne ha sagt at grunnlaget må være et bilde av Rabbineren fra Nazaret som er mer basert på forskningens resultater enn det dr. Lapide's bok representerer. Men det mangler jo heller ikke på slike forsøk fra jødisk hold, fra Klausner og Flusser til Vermes. At

(forts. neste side)

Alt står på spill - bestandig

Man bør normalt ikke utsette seg for å lese et førtitalls prekener under ett, særlig når disse prekener omfatter hele kirkeåret. Altfor mange vesentlige tekster kan bli numre i rekken, man kan lett få en følelse av å bli overmatt på oppbyggelige formuleringer.

For ikke så mange årtier siden var det svært vanlig at lutherske prester utga sine prekener. I dag er det langt mellom dem. «Blant alminnelige prester regnes det for pretensiosøst å gi ut prekener,» skriver sogneprest Karl Hafstad i forordet til sin prekensamling «Alt står på spill», som nylig er utkommet. Prekenene er holdt i de to Glemmenkirkene i løpet av de siste årene.

Hafstads utgangspunkt er meget

LAPIDE...

(forts. fra forrige side)

det jødiske Jesusbilledet gjennomgår en forvandling, i hvert fall i en lærd sammenheng, kan det ikke være tvil om.

Dialogen mellom jøder og kristne er utvilsomt blitt beriket med dr. Lapide's arbeider. Fra informert hold i Israel sies det at han ikke er helt 'persona grata' der p. g. a. sitt sterke engasjement og sine 'avanserte' synspunkter i denne dialogen. Hans bok om Rabbineren fra Nazaret bør sees, ikke som et svar og en løsning, men som et startpunkt for videre dialog og forskning. Boken stiller et spørsmål med det Jesusbilledet det søker å vise oss. La oss håpe at vi sammen kan arbeide oss frem mot svaret.

Pinchas E. Lapide:

Der Rabbi von Nazaret; Wandlungen des jüdischen Jesusbildes.
Spee - Verlag, Trier, 1974.

nøkternt. Han tror seg «å ha et alligende både i den troende menighet og blant de alminnelige mennesker som har et perifert forhold til kristendom og kirke». Allerede i utgangspunktet kan man si at det er en sjelden form for forkynnelse man har for seg. Med det mener jeg ikke at Hafstad har funnet på noe helt nytt, benytter seg av en eller annen sjar Gong eller at hans bok vil omvende store masser. Det sjeldne ligger snarere i det at han gjennomgår en rekke av de innvendinger mot kristendommen som regnes som vesentlige på en slik måte at han samtidig taler til de troende og «de som har et perifert forhold til kristendom og kirke».

Man kan gå ut fra at boken har tatt sin tittel fra den preken som har samme overskrift fordi den er så sentral i Hafstads forkynnelse. I korthet er den et kraftig oppgjør med «frelsesvisshet» i enhver form: «Når vi kommer til Mesteren for å redde vårt liv og sikre oss en plass på den riktige siden, svarer han altså på denne måten: vi skal se oss selv på den gale siden, for det er der vi hører hjemme...» Mesterens ord ribber oss for all sikkerhet, de skyver oss på avstand og får det til å svimle for oss som hører dem, — og det er ganske visst meningen med dem: de skal få oss til å fatte at *alt står på spill — bestandig*. Hafstad fremholder at ansvaret er vårt og at den vei som fører til himmelen i sannhet er trang, den gir «ingen plass til noen bagasje av egen ros, ære, fortjeneste... hele kristenvandringens livsopphold er den blanke og bare nåde, det ganske og aldeles ufortjente». — Som man vil skjønne er hans konklusjoner sikre lutherske.

Det som man kanskje leser med størst glede er det Hafstad skriver

om tro; om anstøtet forkynnes klart når han skriver om frelsen — så forkynner han trøst like klart. «Jesu svar på spørsmålet om «større tro» (Matt. 9, 1—8) bryter i stykker disiplenes og vårt vanlige resonnement... Svaret må bety: skal det tales om *kvantum*, gjelder det ikke å ha så meget som mulig, men så lite som mulig, så lite som et sennepsfrø.» Alt avhenger ikke av det direkte forhold til Gud og hvorledes det føles fra dag til dag: Å leve i Kirken er å bli båret av andres tro.» Her refererer han til beretningen om den lamme. Det er ikke dennes tro evangeliet beretter om, men om «deres tro som bar ham».

Jeg skrev at man kunne bli overmatt på oppbyggelige formuleringer hvis man leser en prekensamling under ett. Jeg ble det ikke av Hafstads prekener, rett og slett fordi det ikke er oppbyggelsen som dominerer, men formaningen til selvransakelse og ettertanke.

Karl Hafstad:

Alt står på spill; prekener.
Land og Kirke, Gyldendal 1977.

NY BOK AV HANS KÜNG

Hans Küng utga 12. februar en ny bok «Um Nichts als die Wahrheit» (For at det bare skal være sannhet), som inneholder dokumentasjon av hans lærediskusjoner med kirkelige myndigheter. I et etterord ber Küng biskopene «slutte kranglingen; vi har viktigere ting å gjøre.»... På den annen side har han gjort det klart at han ikke har til hensikt å forandre sine meninger. Den tyske bispekonferanses svar tyder på at forsoning kan la vente på seg: «Det er ikke nok for professor Küng å komme med en slik appell. Biskopenes standpunkt er vel kjent. Så lenge deres ønsker ikke blir respektert og teologiske feil ikke blir rettet, fortsetter kranglingen.» (The Tablet)

BOKA OM DAG TORE

av Tordis Ørjasæter er utkommet på fransk med tittelen «Mon enfant qui ne parlait pas». Oversettelsen er ved Albert Raulin o. p.

REDAKSJONEN
AVSLUTTET
9. MARS

Lesestoff for unge og hjelp for kateketer

Fra Asker og Bærum Katolske Menighets Forum, sakser vi følgende meddelelse fra «Undervisnings-utvalget»:

Endelig har det vist seg å være mulig å få trykt en del midlertidige foldere over et utvalg av emner. Der ved får katolsk ungdom som forbereder seg til Fermingens sakrament, (d.v.s. 8. og 9. klasse), noe å feste seg ved, lese noen ganger der de ikke forstod hva presten mente, eller referere til senere.

Som lærere er kateketene klar over i hvor høy grad et ungt menneskes hukommelse er visuell, med andre ord, hvor lite som blir igjen av det de får inn gjennom øret. Derfor er tekst og tegninger og fotos nødvendige.

Hittil er det kommet ut foldere med følgende titler:

- Sakramentene
- Dåpens sakrament
- Ekteskapets sakrament
- Prestevielsens sakrament
- Vår horisont
- Sammen med andre
- Vennskap og kjærlighet (og en novelle)
- Hva er kirken?

Teamet som forfatter disse folderne består av: Sr. Marit Brinkmann, pastor J. Plocinski, pastor Rudi Kessels, Sr. Hedwig Osterhus og Gjermund Høgh.

Layout og uttegning er ved p. Rory Mulligan s.m.

Siden flere menigheter nå bruker disse foldere, kan man begynne å samle erfaringer, på godt og ondt. Derved vil man kunne gi et bedre tilbud senere.

Folderne er på 4 eller 8 sider, og kan skaffes (i små kvanta) fra Kateketisk senter, Akersvn. 5, Oslo 1.

UNKF'S LEIRER SOMMEREN 1978

I. TENLEIR I for aldersgruppen 14—15 år.

Sted: «Stella Maris» v. Mandal.
Tid: 23.6.—1.7.
Pris: Kr. 350,—.
Ledere: Rory Mulligan (leirprest), Lars Fongen (leirsjef), Edel Kjersmeier (praktisk leder), Claus Clausen, Kristin Hamre, Dag Olav Larsen, Gerd M. Lauvstad.

II. TENLEIR II for aldersgruppen 16—17 år.

Sted: Mariaholm.
Tid: 23.6.—1.7.
Pris: Kr. 390,—.
Ledere: Michel Beckers (leirprest), Niels Jørgen Sellæg (leirsjef), Cæcilia Ruyter (praktisk leder), Kristin Markussen, Andreas Føllesdal og Sr. Mette Andréson OP.

III. JUNIORLEIR I for aldersgruppen 10—11 år.

Sted: Mariaholm.
Tid: 1.—8. juli.
Pris: Kr. 350,—.
Ledere: P. Jacob Boekema (leirprest), Kristian Maubach (leirsjef), Hanne Bruce (praktisk leder), Elisabeth Siebke, Viil Gombos, Sverre Engen, Fredrik Kristensen, Ida Talos, Kristina Bilicz, Stephanie Irgens og Jan W. Werner.

IV. JUNIORLEIR II for aldersgruppen 12—13 år.

Sted: Mariaholm.
Tid: 5.—12. august.
Pris: Kr. 350,—.
Ledere: P. Henk Heimeriks; (leirprest), Peter Kuran (leirsjef), Tone Ingeborg Nilsen (praktisk leder), Frank Windt, Anne Bente Hadland, Paul Maubach, Kari Slaattelid, Anders Fongen, Nina Nordgård og Trine-Lise Foldvik.

V. MUSIKK & LITURGI-LEIREN.

Sted: Mariaholm.
Tid: 9.—19. juli.
Pris: Kr. 460,—. Du kan søke din menighet om kr. 70,—.
Ledere: Gøran Degen (leirprest), Gunnar Markussen (leirsjef) Sr. Mirjam (praktisk leder), Rudi Kessels.

VI. NORDISK-INTERRAIL i Assisi, alder over 18 år.

Tid: 24.—31. juli.
Pris: 50 000 it. lire (ca. 320,— kr.).
Ledere: P. Arno Gerritsma, Catharina Ekeløf, Andreas Føllesdal.

Påmelding til Musikk & Liturgileiren 1. mai, til alle andre leirene 15. mai.
Foldere utlagt i kirkene.
Adresse: Sr. Mirjam, Akersvn. 5, Oslo 1.

GEISTLIGE...

(Forts. fra side 3)

Maria-kirke i Oslo. Ellers er det i bispedømmet bevart segl for biskoper og kirkers kapitler, for proster, erkeprester, prester, korsbrødre og klerker, for abbeder, abbedisser, gardianer, priorer og klosterkonventer og for enkelte klostermenn. Med andre ord er hele den norske middelalderse geistlighet til stede gjennom sine respektive segl.

De eldste segl dateres tilbake til ca. 1230–1250, selv om det nok har eksistert segl helt fra midten av det 12. århundre. Stort sett er de blitt utført i Norge av hjemlige gullsmeder, men mønstrene er gjennomgående kommet utenfra. Til å begynne med er motivene enkle: — biskopen eller skytshelgenen i frontalstilling omgitt av innskriftens mandorla. Senere utbroderes bildet med sengotiske forsiringer, baldakiner og fialer. Kvaliteten på de norske segl ligger på ingen måte under det som skapes andre steder i Europa.

Trættebergs arbeide behandler først de 28 bevarte middelalderse segl. Deretter følger avdelinger med kapitelsegl, segl for proster i Maria-kirken i Oslo, klostersegl og endelig individuelle prestese gl. Hvert segl får nøyaktig omtale som omfatter segl-eierens navn, inngående seglbeskrivelse med innskrift og billedinnhold, videre opplysninger om kjente avtrykk med dato og tilstand. Sist i boken er seglene avbildet enten fotografisk eller gjennom reproduserte tegninger. — Fornøyelige er biskop Andreas' segl (1267–87), som viser Sankt Hallvard i ferd med å styrtes i Drammensfjorden med møllesten om halsen av tre rustningskledde soldater. Oslo domkapitels storsegl fra ca. 1290 gjengir domkirken i lengdesnitt med biskop og presteskap under hvert sitt buehvelv, og Jesus og engler over. Dominikanernes konventsegl fra Olavsklosteret gjengir helgenkongen sittende på trone og prekenbrødrene i bønn under ham. Fransiskanernes segl avbilder profetene Elias som farer til himmels i sin ildvogn, mens to grå-

brødre stirrer oppover med løftede armer.

Det er lite vi har bevart fra vår middelalderfortid og ofte er seglene omtrent det eneste synlige vitnesbyrd vi har igjen fra de personer og institusjoner som brukte dem. Bygningene er forlenget forsvunnet. Derfor er det særlig verdifullt å få fremstilt så komplett og anskuelig dette eksisterende materiale. Forhåpentlig vil Hallvard Trætteberg senere gjøre den samme tjeneste for de andre norske bispedømmer som han her utretter for Oslo.

Hallvard Trætteberg:

Geistlige segl i Oslo bispedømme ca. 1200–1537

(Det Norske Videnskaps-Akademii, Skrifter II. Hist.-Filos.

Klasse, ny Serie No. 13)

Universitetsforlaget 1977,

Oslo-Bergen-Tromsø, ss. 1–159

SOM BARN...

(Forts. fra side 7)

vi kunne finne former hvor de kunne være mer aktive. På Mariaholm «spiller» barna evangeliet. I utlandet får barn ofte en egen katekese under «de voksnes preken».

— Familiemesser?

— Dette er den beste form. Alle aldre kommer til en familiemesse. Barnemessen tar barna ut av sammenhengen. Men skolemesser og barnemesser har også sin misjon.

— Du feirer messe for de handikappede barna i Mariahuset også?

— Ja, hverannen tirsdag. Det gir meg meget. Jeg opplever selv messen på nytt, fordi det hele må være så enkelt på grunn av barna. Laila, som ikke kunne snakke, istemmer sangene. Derfor må vi alltid syng de samme. Når vi synger «Han har hele verden i sin hånd», er det Laila som bestemmer hvem som skal nevnes i sangen.

Laila, som ikke er katolikk, får en kake som har ligget på alteret når de andre mottar nattverden. En gang begynte hun å syng bordverset. For henne er messen et måltid, noe som vi sier hele tiden, men kanskje likevel

har glemt. Barna kaller det «messefesten». Den blinde piken Synnøve, som alle trodde var døv, reagerer på lyd, og klapper i hendene, gir uttrykk for glede.

Liturgien i Mariahuset kommer nærmere det all liturgi skulle være når det er barn til stede.

— Ønsker?

— Jeg ønsker meg en kortfattet kirkehistorie for barn. Jeg synes barn vet så lite om hvordan de skal plassere sin kirke, hvorfor de er katolikker. På skolen får de høre mest om kirken etter 1500, og om misjonsforbund som er hundre år gamle. Men de vet ingen ting om utbredelsen av evangeliet på 1200-tallet, om Franciscus og Dominikus!

Om engler og onde ånder

Som Guds høyeste skapninger og våre mektige hjelpere må englene ha en stor plass i vårt religiøse liv. De omtales i Bibelen over 300 ganger og tydeligvis som personlige vesener, som er *skapt* av Gud, *ser* ham, *tilber* ham, *lovpriser* ham, *sendes* av ham, *tjener* ham, og som menneskene etter sin oppstandelse vil *ligne* (Matt. 22, 30).

Englenes eksistens har fra de eldste tider av vært alminnelig kristentro. En dogme-erklæring har vi fra det IV. Laterankonsil og det I. Vatikankonsil. Vi kan også påberope oss kirkemøtet i Nikea, ved hvis trosbekjennelse de kristne stadig forkynner at Gud er skaper av de synlige og de «usynlige» (vesener). De «usynlige» betyr ifølge Kol. 1, 16 englene. I hver messe pleier vi (i syndsbekjennelsen) å påkalle englene og (i praefasjonen) å lovprise sammen med dem «hærskares Gud». Alle kristne ber i «Fader vår» at Guds vilje må gjøres på jorden, slik som den blir gjort i himmelen, nemlig av englene.

Flere ganger har pavene i den nyere tid advart mot en tendens hos noen teologer til å betvile at englene er personlige vesener (sml. Pius XII., Humgen. og Paul VI's påbudte rettelse av den holl. katekisme.

For vår forstand er det ikke vanskelig å tro at Gud, som selv er en ånd, har skapt åndelige vesener, som har en høyere likhet med ham enn menneskene, som er sammensatt av ånd og materie, og som igjen står over de lavere eksistensgrader: dyrene, plantene og de livløse ting.

Noe som heller ikke er vanskelig å tro, er at Gud har skapt en forbindelse mellom englene og menneskene, og enn- dog individuelle bånd (sml. 1. Mos. 48, 16; Matt. 18, 10; Ap. Gj. 12, 15). «Er ikke alle sammen ånder i Guds tjeneste, utsendt for å bistå dem som skal motta frelsen» (Hebr. 1, 14)? De kjærlighetsbånd som her på jorden blir knyttet mellom englene og menneskene, vil bidra til å forøke vår felles himmelske salighet.

Likesome menneskene måtte også englene gjennomgå en prøve før de fikk adgang til den himmelske salighet (livet i Gud). Det salige liv er nok en ufor- skyldt gave. Men før at vi i all evighet skal erkjenne dette, tilbyr Gud denne gave på en slik måte (nemlig avhengig av visse forsakelser) at det er mulig for vår vilje å avvise den. En del engler satte seg imot Guds krav og forspilte sin salighet (sml. II. Petr. 2, 4; Jud. v. 6). Hva slags synd de opprørske engler gjorde, vet vi ikke. En mulig antagelse, som holdes av flere teologer, er at Gud åpenbarte for englene sin beslutning om Guds Sønn's menneske- vorden, noe som en del av dem under anførsel av en overengel (Djevelen eller Satan) satte seg imot. De anså det som en fornedrelse å måtte tilbe Gud i en menneskenatur og søkte å hindre det ved å få de andre engler med i sitt opprør. En hentydning til dette er muli- gen Ap. 12, 3 flg., hvor englenes innbyrdes strid bringes i forbindelse med Kristi fødsel. Av hat til Kristus søker de frafalne engler nå å forlede menneskene til synd. At Gud også etter Kristi komme ikke helt vil hindre djevlenes virksom- het, er ikke uten betydning for vårt åndelige liv. Det holder oss våkne, mot- virker vår falske selvtilitt, ansporer til bønn og styrker troen på fortapelsens mulighet.

De onde ånders eksistens er klart bevitnet i den hl. Skrift, hvor de om- tales over 200 ganger. Kirken har alltid trodd på dem og i sin liturgi bedt om Guds hjelp mot dem. Læren er også definert som et dogme. Foruten det IV. Laterankonsil kan nevnes Trid- konsilet, Decr. de pecc.orig.

Likesome englene er også de falne eng- ler personlige vesener. Forresten, hvor- ledes ville upersonlige vesener (som ikke eksisterer) kunne falle fra Gud?

Ved arvesynden har djevelen fått en

viss makt over alle mennesker. Men ved troen kan vi stå ham imot (1. Petr. 5, 9; Jak. 4, 7). I evangeliene tales det ofte om djevelbesettelse. Den besto deri at en eller flere onde ånder hadde fullstendig herredømme over et men- neskes evner. En slik besettelse var ikke det samme som en sinnssykdom. Men flere teologer antar at djevlene bare kunne bemektige seg et så full- stendig herredømme i mentalt syke mennesker, som på grunn av manglende viljefrihet ikke gjør motstand.

Jesus kjente meget godt de onde ånder. Hans mange djevleutdrivelser ble ofte ledsaget av hendelser som gjorde det klart for enhver at det var over- jordiske vesener som fór ut av de be- satte. Viktig i så henseende er den opp- siktsvekkende djevleutdrivelse i gera- senernes land, som ikke kan betviles. Tildragelsen var kjent i hele egnen. Tre evangelister beretter den og, som de- taljene viser, uavhengig av hverandre.

Å gjøre ende på djevlenes gjerninger var formålet med Jesu komme til ver-

den 1. Joh. 3, 8) og med hans lidelse (Joh. 12, 31—32). Det var det han først måtte gjøre for at Guds rike kunne bli opprettet (Matt. 12, 28—29). Troen på Kristi guddom forbyr oss å anta at hans frelsesgjerning var en innbilt be- frielse fra vesener som ikke eksisterer.

Etter den katolsk kirkelov (Can. 1151) har ingen prest tillatelse til å foreta noen eksorsisme med mindre det av overnaturlige tegn (f. eks. en besatts overmenneskelige krefter og kunnskap), som må bedømmes av biskopen, er helt sikkert at det ikke bare dreier seg om en sykdom.

Djevlebesettelse forekommer praktisk ikke i de kristne land. Forklaringen er vel at Satans makt er blitt forminsket gjennom Kristi herredømme. Men delvis kan det også skyldes Satans forandrede taktikk, idet han i vår tid har mest interesse av å skjule seg og å få men- neskene til å tro at troen på onde ånder er bare overtro.

Dr. Jan van der Burg,
Bergen

R. I. P.

Sr. Maria Constance Henning, d.
6. 2. 1978, i en alder av 39 år, kom
til Norge i 1962.

Sr. Maria Domitilla Wilkes, d. 15. 2.
1978, i en alder av 68 år, virket i
Norge i 44 år, derav 36 år på St.
Josephs Hospital i Fredrikstad og de
siste 6 år i Halden.

GUDSTJENESTER I HELGENE		Stille messe	Høy-messe
OSLO: <i>St. Olavs domkirke</i>	lörd.: 19.00	—	—
Akersveien 1	sønd.: 9.30	11.00	—
tlf. 20 72 26 - 20 72 44	19.00	—	—
<i>St. Hallvard kirke</i> , Fransiskanerne, Enerhauggt. 4, tlf. 67 23 83	8.35	11.00	—
<i>St. Dominikus kirke</i> , Dominikanerne, Neuberggaten 15, tlf. 55 07 71	9.00	11.00	—
<i>Vår Frue Villas kapell</i> , Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 55 81 21	9.00	—	—
<i>Grefsen kapell</i> , Glads vei 23, tlf. 212355	9.00	11.00	—
<i>Lunden kloster</i> , Øvre Lunden, tlf. 212587	—	—	10.00
ARENDAL: <i>St. Franciskus kirke</i> , lörd.: 18.30	lörd.: 18.30	—	—
Tyholmen, tlf. 22 209	sønd.: 8.00	11.00	—
BERGEN: <i>St. Pauls kirke</i> , lörd.: 19.00	lörd.: 19.00	—	—
Christiesgt. 16, tlf. 21 54 10	sønd.: —	11.00	—
<i>Vår Frue Kirke</i> , Helleveien	10.00	—	—
<i>Florida kapell</i>	19.00	—	—
DRAMMEN: <i>St. Laurentius kirke</i> , Cappellensgt. 1, tlf. 83 20 19	8.30	10.30	—
FREDRIKSTAD: <i>St. Birgitta kirke</i> , Kongensgt. 9, tlf. 11 438	9.00	11.00	—
HALDEN: <i>St. Peters kirke</i> , Kristian V's pl. 1, tlf. 81 168	9.00	10.45	—
HAMAR: <i>St. Torfinns kirke</i> , lörd.: 18.00	lörd.: 18.00	—	—
Torvgt. 113, tlf. 23 751	sønd.: —	11.00	—
HAUGESUND: <i>St. Josefs kirke</i> , Haraldsgt. 21, tlf. 23 195	—	—	—
HØNEFOSS: <i>St. Theresias kirke</i> , Vesterngt. 5, tlf. 22 381	9.00	11.00	—
KRISTIANSAND S.: <i>St. Ansgar kirke</i> , Kirkegt. 3, tlf. 24 225	lörd.: 18.00	—	—
—	sønd.: —	11.00	—
LILLEHAMMER: <i>Mariakirken</i> , lörd.: 18.00	lörd.: 18.00	—	—
Weidemannsgate 3 A, tlf. 52 550	sønd.: —	10.00	—
LILLESTRØM: <i>St. Magnus kirke</i> , Romeriksgt. 1, tlf. 71 28 85	9.00	11.15	—
MOSS: <i>St. Mikals kapell</i> , Ryggeveien 24, tlf. 41 038	—	—	—
PORSGRUNN: <i>Vår Frue kirke</i> , Sverresgt. 26, tlf. 50 793	8.30	11.00	—
STABEKK: <i>Maria kirke</i> , Nyveien 17, tlf. 53 77 35	8.30	10.45	—
—	19.00	—	—
<i>Eikeli kirke</i> , Veståsen 20, tlf. 24 25 69	—	9.30	—
STAVANGER: <i>St. Svithuns kirke</i> , lörd.: 17.00	lörd.: 17.00	—	—
Dronningens gt. 8, tlf. 25 534	19.00	—	—
—	sønd.: 8.30	11.00	—
—	9.30	—	—
TØNSBERG: <i>St. Olavs kirke</i> , Sandefjordsgt. 1, tlf. 11 949	—	11.00	—
TRONDHEIM: <i>St. Olavs kirke</i> , Prinsensgt. 2a2	8.45	11.00	—
Biskopen og prestegården, tlf. 21 214	19.00	—	—
<i>St. Elisabeth hospital</i> , Ila, tlf. 21 670 ..	6.15	—	—
KRISTIANSUND N.: <i>St. Eysteins kirke</i> , Flintegt. 5, tlf. 72 779	8.00	11.00	—
LEVANGER: <i>St. Torfinns kirke</i> og <i>St. Eystens sykehjem</i> , Jernbanegt. 29	—	11.00	—
MOLDE: <i>St. Sunniva kirke</i> , Parkveien 23, tlf. 51 467	8.30	11.00	—
ÅLESUND: <i>Vår Frue kirke</i> , Nørvesund, tlf. 37 558	8.30	11.00	—
TROMSØ: <i>Vår Frue kirke</i> , Stor-gt. 94. Sogneprestens tlf. 84 277	lörd.: 18.00	—	—
—	sønd.: —	11.00	—
<i>St. Elisabethsostrene</i> , Balsfjordgt. 35, tlf. 81 487	sønd.: 8.00	—	—
BODØ: <i>St. Eystens kirke</i> , Hernesveien 22, tlf. 81 487	8.15	10.30	—
HAMMERFEST: <i>St. Mikael kirke</i> , Salsgt. 52, tlf. 11 447 (1. VII—31. VIII)	19.00	11.00	—
—	8.00	—	—
—	—	—	—
HARSTAD: <i>St. Sunniva kirke</i> , Skolegt. 4, tlf. 61 501	8.00	10.30	—
NARVIK: <i>Kristi Kongekirken</i> , Håreksgt. 82	—	18.30	—
SELFORS: <i>Vår Frelzers kirke</i> , Skipper Nilsensgt. 21, tlf. 52 072	—	11.00	—

Årets påskegudstjenester i Oslo og Bærum

ST. OLAVS DOMKIRKE Akersveien 1

Fredag 17. mars:

Kl. 19.00: Botsandakt og skriftemål. Anledning til skriftemål: Alle lørdager, samt onsdag og torsdag i Den stille uke fra 17—19.

Palmesøndag:

Lørdag aften kl. 19.00: Messe.

Søndag kl. 9.30: Messe.

Kl. 10.45 (*Merk tiden!*): Palmevigsel i St. Josefs kapell. Deretter prosesjon til St. Olavs domkirke. Høy-messe.

N.R.K. overfører gudstjenesten i fjernsynet. Alle bes om å møte presist og rette seg etter ordensvaktens anvisninger.

Kl. 19.00: Messe.

Tirsdag 21. mars:

Kl. 19.00: Messe med vigsel av de hellige oljer.

Skjærtorsdag:

Kl. 19.00: Høymesse, tilbedelse.

Langfredag:

Kl. 12.00: Pasjonsgudstjeneste med kommunion. Kl. 19.00 Korsveian-dakt.

Påskeaften

Kl. 23.00: Vigsel av påskelyset og døpevannet. Fornyelse av dåpsløf-tene. Høymesse.

1. Påskedag:

Kl. 9.30: Messe. Kl. 11.00: Høymesse med preken ved biskop Gran. Kl. 19.00: Messe.

2. påskedag:

Eneste messe kl. 11.00.

ST. HALLVARD KIRKE, Enerhauggt. 4.

Palmesøndag: Kl. 8.35: Fromesse. Kl. 11.00: Høymesse med palmevigsel.

Mandag: Kl. 19.00: Botsandakt med anledning til skrifte.

Onsdag: Kl. 10.00: Messe, anledning til skrifte til kl. 18.00.

Skjærtorsdag: Kl. 19.00: Høymesse, tilbedelse til kl. 22.00.

Langfredag: Kl. 17.00: Hyldning av Korset, kommunion.

Påskeaften: Kl. 22.45: Vigsel av påskeilden, påskelyset og døpevan-net, høymesse.

1. Påskedag: Kl. 8.35: Fromesse. Kl. 11.00: Høymesse.

2. Påskedag: Kl. 11.00: Messe.

ST. DOMINIKUS KIRKE, Neuberggt. 15.

Palmesøndag 19. mars: vanlige søndagsmesse-tider.

Onsdag 22. mars: Kl. 20.00: Matutin.

Skjærtorsdag: Kl. 9.00: Laudes. Kl. 18.30: Høymesse. Kl. 21.00: Lesning av Jesu Avskjedstale. Kl. 22.00: Matutin. Tilbedelse til kl. 23.00.

Langfredag: Kl. 9.00: Laudes. Kl. 17.00: Langfredagsgudstjeneste. Kl. 20.00: Matutin.

Påskeaften: Kl. 9.00: Laudes. Kl. 23.00: Midnattsmesse.

1. påskedag: Kl. 11.00: Høymesse. Kl. 18.00: Vesper. Ingen aften-messe.

2. påskedag: Kl. 11.00: Messe.

VOR FRUE VILLA

Palmesøndag: Kl. 9.00: Høymesse. Palmevigsel.

1. påskedag: Kl. 10.00: Høymesse.

Ingen messe Skjærtorsdag og Langfredag.

GREFSSEN KAPELL

Skjærtorsdag: Kl. 16.00: Høymesse.

Langfredag: Kl. 15.00: Gudstjeneste.

1. Påskedag: Kl. 9.00: Stille Messe. Kl. 11.00: Høymesse.

2. Påskedag: Kl. 9.00: Stille Messe.

LUNDEN KLOSTER, Ø. Lunden 5.

Skjærtorsdag: Kl. 18.00: Høymesse.

Langfredag: Kl. 7.30: Matutin. Ca. kl. 8.30: Laudes. Kl. 16.00: Hyldning av korset. Kl. 20.00: Kompletorium.

Påskelørdag: Kl. 6.50: Matutin. Ca. kl. 7.45: Laudes. Kl. 18.15: Vesper. Kl. 23.00: Vigsel på påskeilden og Høymesse.

1. påskedag: Kl. 7.45: Laudes. Kl. 11.00: Høymesse. Kl. 18.00: Vesper. Kl. 20.30: Kompletorium.

2. påskedag: Kl. 9.30: Høymesse.

film:

1900

«1900» er et enormt filmverk om utviklingen i et av Italias landdistrikter i tidsrommet 1900—1945.

Filmen må være en av de lengste som er produsert, og i Norge blir den da også vist i to deler, som hver

utgjør en solid helaftens forestilling.

Likevel sitter ikke undertegnede igjen med følelsen av at fremstillingen er blitt for lang eller for omfattende. Snarere tvert i mot, problemstillingen blir så levende skildret at vi overhodet ikke registrerte hvor lang tid filmen egentlig tok.

Og problemstillingen er klar nok: Vi følger to gutter, født i 1900, gjennom et halvt menneskeliv. Den ene av guttene er født inn i en familie med urgamle tradisjoner som *padroni*, godseiere i et landlig distrikt, med total og absolutt makt over en underkuet bondebefolkning. Den andre gutten er sønn av en av bøndene som står under direkte kontroll av «padrone»-familien.

Men disse guttene representerer ikke bare to menneskeliv, de representerer to samfunn i stadig konflikt. I filmens første del ser vi hvorledes det gamle feudalsystemet er på vikende front. Bøndene streiker, samtidig som nye samfunnsstrømninger tvinger det middelalderlige feudalpregede samfunn tilbake. De gamle godseierslektene reagerer med vold, og volden får sitt utløp i Mussolinis fremrykkende fascisme.

Bøndene på sin side blir gradvis klar over de sosialistiske idealer, og kjemper for disse. Denne sosialismen er ikke ideologisk betont, men sna-

(Forts. neste side)

NYTT FRA ST. OLAV FORLAG:

Pave Paul VI — Om forkynnelsen, Kr. 28,—.

Ellers fra forlaget:

Fem foredrag om Messen. Kr. 30,—.

Rieber-Mohn: Menneske først — kristen så. Kr. 50,—.

van Doornik: Frans av Assisi, en profet for vår tid. Kr. 37,—.

Stinissen: Den indre bønnens vei. Kr. 22,—.

Mauriac: Min tro. Kr. 16,—.

Abort og kristent ansvar. Kr. 3,50.

Abort og menneskeverd. Kr. 14,—.

Kort katolsk ketekisme. Kr. 27,—.

A. Härdelin: Kyrka — Gudstjänst — Sakrament. Tekster från fornkyrka och medeltid. Kr. 144,—.

Johannes av Korset: Själens dunkla natt. Kr. 34,—.

Johannes av Korset: Andlig sång. Kr. 64,—.

Teresa av Avilla: Fullkomlighetens väg. Kr. 37,—.

Teresa av Avilla: Den indre borgen. Kr. 37,—.

P. Lapide: Jøder og kristne (dansk). Kr. 27,—. (norsk kr. 42,—).

P. Lapide: Jesus in Israel (tysk). Kr. 10,60.

P. Lapide: Ist das nicht Josephs Sohn? Kr. 62,—.

P. Lapide: Hebräisch in den Kirchen. Kr. 176,—.

P. Lapide: Der Rabbi von Nazaret. Kr. 48,—.

Küng/Lapide: Jesus im Wiederstreit. Kr. 22,50.

Gregorianske plater:

Les Modes Gregoriens. Kr. 58,—.

Vi har noen få Ikonkalendere 1978 igjen (12 fine repoduksjoner) som selges for halv pris, kr. 37,50, og også noen Hummelkalendere for kr. 12,—.

ONSDAG FØR SKJÆRTORS DAG STENGES KL. 12.00.

ST. OLAV BOKHANDEL A/S

Akersveien 5, Oslo 1. Tlf. 20 72 48

Åpent kl. 9—16, lørdager kl. 9—14

FYRINGSOLJE

brukes av

St. Dominikus kirke	}	Oslo
Lunden kloster		
St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem		
Sta. Katarinahjemmet		
St. Olavs kirke		
Bispegården	}	Arendal
St. Joseph's Institutt		
Vor Frue Hosp. Nerveavd.		
St. Franciskus Kirke		
St. Franciskus Hosp.		
St. Pauls Kirke	}	Bergen
Vår Frue Kirke		
Marias Minde		
St. Franciskusøstrenes Moderhus		
Øyenklinikken		
St. Josephs Hosp., Drammen	}	Hammerfest
St. Torfinns Klinik, Hamar		
St. Elisabeth Inst.		
St. Mikals Kirke		
St. Mikals prestegård		
St. Theresia Hosp.	}	Hønefoss
St. Franciskus Hosp.		
St. Magnus Kirke		
St. Magnus presteg.		
St. Elisabeths Hosp.		
Vår Frue Kirke	}	Lillestrøm
Bispegården		
St. Olavs Kirke,		
Bispegården		
St. Olavs Kirke		
St. Olavs Prestegård	}	Tønsberg
St. Olavs Klinik		

Ved bestilling av olje:

Oslo 19 12 00 - Service 19 12 20

rere et forsøk på å sette sult og fattigdom i et ideologisk system.

Ved avslutningen av filmens første del er grunnen lagt for en konflikt mellom de to samfunnssyn. Del 2 tar opp tråden, og viser hvordan fascismen får sitt tilsynelatende endelig ved avslutningen av 2. Verdenskrig, men uten at kommunismen seirer. Man står tilbake med et kompromis, det borgerlige demokrati.

— — —
Samtidig som filmen er en dokumentasjon over Italias politiske utvikling i vårt århundres første del, er «1900» også en engasjerende fremstilling av det menneskelige forholdet mellom godseiersønnen og bondesønnen. Det utvikles et vennskap mellom de to, og vi ser hvordan dette venn-

skapet preges av samtidens politiske forhold. På den ene siden har vi en velmenende, men svak godseiersønn som ser systemets svakheter uten å gjøre noe med dem, på den andre siden en bondesønn som gradvis blir mer og mer ideologisk skarpskodd, og som en konsekvens, gradvis mer hard.

Men på tross av den sosiale konflikt, holder vennskapet. Og nettopp dette er det fine ved filmen, at kjernen av menneskelighet står over alle politiske skillelinjer. På tross av sosiale motsetninger holder vennskapet.

Det er nettopp den menneskelige siden av filmen som er den beste. Portrettene av filmens mange personer er meget gode, de blir levende for oss, vi tror på dem.

BERGEN	
1/3 Kr. Madsens Bok- og Papirhandel	
Bryggen 5 - Loppen - Telefon 11 482	
BERGEN	
HOPSDAL & DAHL A/S Aut. Installatør, TV-, Radio- og Utstysforretning TORNØEGARDEN - BERGEN	K. & J. SOLHEIM Kjøtt - Pålegg - Delikatesser Egen Pølsefabrikk Tlf. 99 016 Bergen Solhelmgt. 25
ERLING KRAGE A/S	
PRYD- OG BRUKSKUNST	
Bergen	
Telefon central 14 110 Telegramadresse: «Kjell»	

FORSIKRINGSAKTIESELSKAPET VESTA		LIVSFORSIKRINGSELSKAPET HYGEA
MED TANKE PÅ FREMTIDEN		

DRAMMEN
GUSTAV THIELEMANN
Pølse- og hermetikkfabrikk
Tlf. 83 41 84 - DRAMMEN

FREDRIKSTAD
EDVARDBEN & NORHEIM A/S
Autorisert installatør
Radio og Elektrisk utstyr
Tlf. 11 220 - Fredrikstad

GUSTAV BØHM & SØN A/S
Bakeri og Konditori
Drammen

Det er dessverre ikke tilfellet med filmens politiske budskap. Det har lett for å bli sjablonpreget, like primitivt som en kommunistisk propagandaplakat. Det er ingen hemmelighet at filmen har en bred sosialistisk slagside, men denne synes ikke å være særlig velfundert. Det hele virker for enkelt, for stilisert. Kanskje har filmens regissør skjønt dette selv. I alle fall har han en liten etterskrift i filmen som tyder på dette.

Ved oppgjøret i 1945 ser vi hvordan bøndene, ledet av «vår» bondesønn, deltar i et folketrybunal mot

godseiersønnen, som da selv er blitt godseier. Denne scenen virker temmelig urealistisk, når en tar de faktiske historiske begivenheter i betraktning.

Men etter avslutningen av dette tribunalet, går vi ytterligere et par tiår fremover i tiden, og møter våre to venner som to kranglende oldinger, stavrende bortover landeveien. Kanskje dette skal symbolisere den stadig pågående kampen mellom sosialisme og fascisme i dagens Italia. I så fall har regissøren latt filmen ende i et spørsmålstejn, og uten den troende sosialists bastante avslutning.

Dette gir i så fall filmen en ny

politisk dimensjon, som absolutt løfter den opp over slagordnivået.

Uansett — «1900» er en film man ikke kommer utenom. På en og samme tid er den et interessant — om enn kontroversielt historisk dokument og en betydelig menneskeskildring, og i så måte i høyeste grad severdig.

Christian Boe Astrup.

Nyheter

VEST-TYSKLAND: TERROREN MÅ IKKE FÅ TRUE DEMOKRATIET

Den vest-tyske forfatningsdommer Helmut Simon har på en konferanse ved det Evangeliske akademi i Tutzing advart mot et demokratisk selvmord av frykt for terroristenes mord. Dr. Simon hevdet at prisen for en total beskyttelse mot terror innebærer at Vest-Tyskland blir forvandlet til en politistat der det som skal beskyttes, nemlig demokratiet, selv blir forandret.

— Dessverre finnes det mange som er villige til å betale denne prisen. Man stiller opp som alternativer sikkerhet og frihet, og så velger man sikkerheten, sa Dr. Simon.

Helmut Simon fikk oppmerksomheten vendt mot seg i fjor høst etter liknende uttalelse. Sammen med en rekke andre sitater ble den trykt i en brosjyre som det kristelig-demokratiske partiet CDU spredte som en dokumentasjon over «terrorist-sympatisører».

Talen i Tutzing ble holdt for en forsamling på 500 mennesker som representerte alle sider av kirke og samfunnsliv.

(Kirkens Informasjonstjeneste)

PAVEN UDPEGER PRAG- ÆRKEBISP

Tegn på bedret forhold mellom Vatikanet og Tsjekkoslovakiet

Pave Paul d. VI. har udnævnt kardinal Frantisek Tomasek til ærkebisp af Prag. Kardinal Tomasek har været pavelig administrator i Prag i 12 år.

Kardinal Tomaseks udnævnelse skete samtidig med en pavelig reorganisering af flere tsjekkiske bispedømmer.

Udnævnelsen og reorganiseringen blev af iagttagere i Vatikanet taget som et udtryk for forbedrede relationer mellem det kommunistiske styre i Prag og pave-stolen.

Tomasek blev gjort til kardinal «in

OSLO

Galligani

Gaver, Pryd- og brukskunst

Med tre forretninger i sentrum.

Vika Terrassen — Stortingsgt. 22 — N. Slottsgt. 25

Byggevarer - Beslag - Ovner
Verktøy - Fliser - Linoleum
Tapeter - Farvehandlervarer
Kjøkkenutstyr

THIIS & CO. A/S

Haakon VII's gt. 1, Oslo
Sentralbord 41 77 30

Allslags snekkerarbeid utføres REIDAR MYRVOLD & SØN

Gladsvel 23, Grefsen
Tlf. 21 18 32

MALERMESTER
utfører allslags maler- og tapetserarbeider
Georg og Otto Foerster
Tlf. 21 69 06

THRONSEN & CO. BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgt. 3 b, Oslo
Telefon 20 40 02 - 20 70 02

T. S. JACOBSEN BEGRAVELSESBYRA

Ullevålsvn. 1 - Oslo

Privat 55 77 87 - 69 43 72
Tlf. 20 79 06 - 20 79 05

Spesialforretningen i
RUSTFRITTE STÅLARTIKLER
KNUT JUUL CHRISTIANSEN
Wesselsgt. 3 (indre gård) - Oslo 1
Telefon
(02) 33 36 24   Telegr.adr.:
33 55 25   Rustfriknut

pectore» af pave Paul, men offentliggørelsen af udpegelsen blev tilbageholdt indtil et kirkeråd sidste år i juni.

Pave Paul har også oprettet et bispesæde Trnava, der indtil nu har været underlagt det ungarske ærkebispedømme Esztergom, og gjort det til bispedømme for en ny slovakisk kirkeprovins.

Bispedømmerne Nitra, Banka Bystrica og Spis, som tidligere henhørte direkte under Vatikanet, vil for fremtiden indgå i den ny slovakiske provins' embedsomsråde.

Under den ny provins vil også høre de tsjekkiske bispedømmer Rožnava og Kosice, som har ligget under jurisdiktion af ærkebispedømmet Eger i Ungarn.

Endvidere har pave Paul overført adskillige sognekirker, som har været underlagt rumænske og polske bispesæder til tsjekkiske.

Tsjekkoslovakiet som er 75 procent katolsk har 13 bispesæder, og med kardinal Tomaseks udnævnelse har 4 af disse bispesæder en fast biskop, hvorimod 9 stadig er ubesatte. (AP)

(Kristeligt Dagblad, Kbh.)

Fra Norges katolske kvinneforbund:

LOV OM FORELDRE OG BARN

Vedr. NOU 1977:35 Lov om foreldre og barn.

«Skal alder for barnets medbestemmelsesrett senkes til 7 år, må loven helt presist gi konkrete direktiver og områder. Men vi er betenkt over å la dette fastsettes i lovs form. Det er altfor stor forskjell i barns modenhet i den alderen til å kunne generalisere.»

Det er Norges Katolske Kvinneforbund som uttaler dette i en kommentar til det utkast Norske Kvinners Nasjonalråd har bedt sine medlemsorganisasjoner uttale seg om når det gjelder forslaget til lov om foreldre og barn.

Norges Katolske Kvinneforbund uttaler videre at det er riktig å ta hensyn til barns følelser og meninger hvor dette kommer klart frem. Dette er imidlertid ofte vanskelig, ikke minst i forbindelse med skilsmisser. Et 7-års barn har ingen oversikt over hva som er det «dets beste» og må ikke pålegges et slikt press og ansvar.

Når det gjelder lovutredningens uttalelse om at forvaltningen ikke har plikt, og heller ikke rett til å svare på spørsmål om en datter over 16 år har søkt om svangerskapsavbrytelse, uttaler NKKF. «I de aller fleste tilfelle har foreldrene til en 16-17 års pike både økonomisk og moralsk ansvar for henne og bør være berettiget til å få vite om en slik avgjørelse som vil få så stor innvirkning på pikens fremtid. Fremfor alt synes vi det ufødte barn bør få den eventuelle beskyttelse besteforeldre kan gi det. Dessuten hører det også med til foreldreansvaret — om mulig — å være en støtte i en slik situasjon.»

Norges Katolske Kvinneforbund gir innledningsvis uttrykk for enighet i at man får en felles lov om barn i og utenfor ekteskap. Imidlertid mener man at det fremlagte lovutkast innfører svært vidtgående reformer som i visse tilfelle vil måtte binde ekteskapslovutvalget som snart skal fremlegge sitt forslag.

Ellers kan NKKF stort sett slutte seg til den uttalelse NKN har avgitt. Imidlertid vil det katolske kvinneforbund på enkelte punkter gjerne understreke synspunktene noe sterkere. Dette gjelder bl. a. farskapsfastsettelsen. Man er enig i motstanden mot

krav om erkjennelse av farskap innen ekteskap og mener at et slikt krav er urimelig og uverdlig. Ved inngåelse av ekteskap erkjennes ansvar. — Men hvis det ikke finnes noen offentlig legitimering av et slikt forhold, plikter barnefaren offentlig å erklære farskapet.

Når det gjelder foreldreansvaret for barn som mister foreldre og oppdras av andre, foreslår lovutvalget at retten ikke kan sette andre vilkår for foreldreansvar, f. eks. medlemskap i et bestemt trossamfunn. NKKF vil på det innstendigste holde fast på at barnet bør oppdras i foreldrenes tro.

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Redaksjon: f. Arne Fjeld (ansv.) og Ella McGeorge

Faste medarbeidere: f. Kjell Arild Pollestad, Per Bang

Redaksjonens adresse: Akersveien 5, Oslo 1, telefon 20 72 26

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo 1

Kontortid 9—16. Lørdag 9—14. Telefon 20 72 48

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene). Kr. 70 pr. år.

Kr. 35 1/2 år. Utlandet (ikke Skandinavia) kr. 80.

Annonser: 10 dager før utg.dagen. 24 nr. årlig. - Postgiro: 20 46 480